

20.09.23р. 24гр. укр. мова

## Доброго дня. Тема уроку. Апостроф. Позначення м'якості приголосних

**Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:**  
[moshev2020@icloud.com](mailto:moshev2020@icloud.com)

### ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

- **ПЕРЕЙТИ ЗА ПОСИЛАННЯМ.** Апостроф. Позначення м'якості приголосних <https://www.youtube.com/watch?v=U8s3J0MudTs>
- **ПЕРЕЙТИ ЗА ПОСИЛАННЯМ.** Апостроф. М'який знак. Онлайн-курс з підготовки до ЗНО "Лайфхаки з української мови" <https://www.youtube.com/watch?v=KpEagwi6qF4>

Сьогодні на уроці ми з вами працюватимемо над темою «Апостроф. Позначення м'якості приголосних». Під кінець уроку ви повинні знати правила вживання апострофа та знака м'якшення, уміти правильно вимовляти й писати слова з апострофом та м'яким знаком, вільно користуватися ними в мовленні. Сподіваюся, усі отримають величезне задоволення від уроку, вкотре переконаються у своїх знаннях і вміннях. Тож бажаю вам гарного настрою й успіхів. А девізом сьогоднішнього нашого уроку будуть такі слова:

Не просто слухати, а чути.

Не просто дивитися, а бачити.

Не просто відповідати, а міркувати.

Дружно й плідно працювати.

### 1. Теоретична хвилинка.

Робота з таблицями «Вживання апострофа».

**(Законспектувати таблиці)**

**Апостроф** (грецьк. *apostrophe* — звернений набік) — знак, який передає на письмі роздільну вимову **я, ю, є, ї** після твердого приголосного: *м'ята* [мі'ята], *подвір'я* [по'дві'рія].

Апостроф пишуть перед <b>я, ю, є, ї</b>		Апостроф не пишуть	
після <b>б, п, в, м, ф</b>	<i>сім'я, в'юн, Дем'ян</i>	якщо перед <b>б, п, в, м, ф</b> стоїть кореневий приголосний <sup>1</sup> , крім <b>р</b>	<i>цвях, свято, дзвякнути</i>
після <b>р</b> (при роздільній вимові; чути [й])	<i>подвір'я, Мар'яна</i>	після <b>р</b> (при злитій вимові; не чути [й])	<i>буряк, рюмсаги</i>
після префікса, що закінчується на приголосний	<i>роз'єднати, від'їзд</i>	після префікса, що закінчується на голосний	<i>поєднати, заїзд</i>
у складних словах після першої частини, що закінчується на приголосний	<i>Мін'юст, дит'ясла</i>		

Також апостроф треба писати в слові *Лук'ян* і похідних: *Лук'яненко, Лук'янчук* та ін.

<sup>1</sup> Тут і далі мається на увазі літера на позначення приголосного звука.

### «Вживання знака м'якшення»

М'який знак (або знак м'якшення) передає м'якість приголосних звуків на письмі, його пишуть після букв **д, т, з, с, ц, л, н**:

у кінці слова	<i>якість, велетень</i>
у середині складу перед <b>о</b>	<i>льодяник, тьохкати</i>
у суфіксах <b>-ськ-, -цьк-, -зьк-, -ньк-, -оньк-, -еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-</b>	<i>міський, козацький, ризький, малесенький, тонюсінький</i>
у дієсловах перед <b>-ся</b>	<i>підводься, видніється</i>
у буквосполученнях <b>льч, льц,</b> (від <b>льк</b> ); <b>ньч, ньц</b> (від <b>ньк</b> )	<i>ляльчин, ляльці</i> (від <i>лялька</i> ), <i>доньчин, доньці</i> (від <i>донька</i> )
після <b>л</b> перед м'яким приголосним і шиплячим	<i>польський, пальчик</i>

Перед м'якими приголосними й шиплячими м'який знак не пишуть, окрім поданих вище випадків: *Оболонь* — *оболонський*, *промінь* — *промінчик*, *Умань* — *Уманщина*.

М'який знак також не пишуть після першої частини складних числівників: *п'ятдесят, шістсот*.

Після **р** м'який знак пишуть у словах *трьоx, чотирьоx, ларьок, забрьоханий, Горький, Зорькін*.

**Винятки:** *бриньчати, няньчити, різьбяр, тьямний, женьшень, Маньчжурія* та похідні.

## 2. Робота з підручником.

- виконати вправу 201, с. 91.
- виконати вправу 204, 205 с. 92.

## 3. Розподільний диктант з ключем.

Запишіть слова у дві колонки:

- 1) у яких вживають апостроф;
- 2) у яких не вживають апостроф.

В...яжу, уз гір...я, дит...ясла, мор...як, скам...янів, здоров...я, св...ято, полум...я, чебер...яти, скип...ятити, вип...є, п...єса, од...яг, ув...язнений, вечер...я, матір...ю, ад...ютант.

*Ключ.* Підкресливши другі букви, прочитаєте прислів'я (*Язык до Києва доведе*)

### **Правильна відповідь**

<b>Слова з апострофом</b>	<b>Слова без апострофа</b>
<i>В'яжу</i>	<i>Моряк</i>
<i>Узгір'я</i>	<i>Свято</i>
<i>Дит'ясла</i>	<i>Чеберяти</i>
<i>Скам'янів</i>	<i>Одяг</i>
<i>Здоров'я</i>	<i>Вечеря</i>
<i>Полум'я</i>	
<i>Скип'ятити</i>	
<i>Вип'є</i>	
<i>П'єса</i>	
<i>Ув'язнений</i>	
<i>Матір'ю</i>	
<i>Ад'ютант</i>	

*Ключ.* Язык до Києва доведе.

### **4. Цифровий диктант.**

Викладач зачитує слова, якщо в слові пишеться знак м'якшення – учні ставлять цифру 1, якщо не пишеться – цифру 2.

Уман...щина, Брун...ка, корін...чик, нян...чити, безбатчен...ко, мен...ше, приз...ба, Устин...чин, у лун...ці, дзв...якнути, ковал...ський, розрісс...я, брин...чати, вгомонишс...я, цв...ях, кан...йон, біл...ше.

*Правильна відповідь:* 2,1,2,1,2,2,1,2,2,2,1,2,1,2,2,1,1.

### **5. Онлайн-тест.**

Виконати завдання онлайн: розподілити слова у дві колонки – з м'яким знаком та без м'якого знака.

<https://goo.gl/tJpBOR>

## 6. Творчий диктант.

Від поданих слів утворіть нові з орфограмою «Вживання апострофа».

Гора, двір, їсти, язик, Дніпро, яблуко, право, єднання, дощ, брова, жнива, яр, Азов, їхати, риба, ребро, кров.

*Гора – міжгір'я, двір – подвір'я, їсти – з'їсти, язик – без'язикий, Дніпро – Придніпров'я, яблуко – пів'яблука, право – безправ'я, єднання – об'єднання, дощ – бездощів'я, брова – надбрів'я, жнива – переджнив'я, яр – під'ярок, Азов – Приазов'я, їхати – під'їхати, риба – риб'ячий, ребро – підребер'я, кров – безкрів'я.*

## 7. Слова, записані фонетичною транскрипцією, запишіть звичайним письмом.

[готу□йуц':а], [зав'язав□вс'а], [рум'я□нец'], [кур'є□р], [ри□б'ячий], [сни□с':а], [сни□ц':а], [жене□ц':а], [в'іта□йуц':а].

Правильна відповідь: готуються, зав'язався, рум'янець, кур'єр, риб'ячий, снишся, сниться, женеться, вітаються.

## 8. «Письмо з пам'яті».

Прослухати вірш, запам'ятати, а потім записати якнайбільше слів з апострофом.

У п'ятницю, у надвечір'я,  
Як туманцем потягло,  
Сонце плавно у міжгір'я  
Спочивати попливло.  
На подвір'ячку, під в'язом,  
Вся зібралася сім'я:  
Відпочить, побути разом  
Та послухать солов'я.  
Вечоріє. На подвір'ї  
Вся сім'я рядком сидить...  
Перше впливло сузір'я:  
Бавить, манить і мигтить.

## 9. Інтерактивне опитування «Так» чи «Ні»?

Підтвердити чи заперечити тези .

- Роздільність вимови я, ю, є, ї та попереднього твердого приголосного позначається апострофом. *(Так)*
- М'який знак пишемо після л перед м'яким приголосним і шиплячим: польський, палець. *(Так)*
- Апостроф пишеться після губних приголосних д, п, т, м, ф. *(Ні)*
- Апостроф не пишеться, коли перед губним звуком є приголосний (крім р), який належить до кореня: дзвякнути, мавпячий, свято, тьмянний, цвях, але: верб'я, торф'яний, черв'як. *(Так)*
- М'який знак пишемо після букв *д, т, з, с, ц, л, н* у кінці слова. *(Так)*
- Апостроф не пишеться перед *йо*: курйоз, серйозний. *(Так)*
- Апостроф не ставиться в іншомовних словах, якщо вони вимовляються не роздільно: нюанс, бюджет, кювет, гравюра *(Так)*

**Домашнє завдання.**

1. Повторити правила, які згадувалися на уроці.
2. Виконати вправу 208 на с. 92 та вправу 209 на с.93 підручника.

Посилання на підручник:

<https://pidruchnyk.com.ua/394-ukrayinska-mova-zabolotniy-10-klas.html>